

Povrchové úpravy

Odborný časopis
pro průmysl,
stavebnictví
a řemeslníky

21. ROČNÍK (2018)

ČÍSLO

4

Vinylové interiérové barvy „Made in Germany“

Ing. Jiří Weinberg

Pokud jsme v nedávné době na trhu s nátěrovými hmotami hledali vysoce jakostní a ekologické, vodou ředitelné produkty se snadnou zpracovatelností, určené pro vysoce namáhané a exkluzivnější prostory, mohli jsme s trochou nadsázky vybírat ze dvou „geografických“ produktových skupin, kontinentální Evropy a britských ostrovů.

Co se týče kontinentální Evropy, omezím se na ekonomicky nejvýznamnější a co do společných západních hranic nejbližší sousedy. Typickým zástupcem profí řady barev s vysokou otěruodolností za mokra, dobrou čistitelností a dezinfikovatelností běžnými vodnými prostředky používanými v domácnostech, lehkou aplikovatelností a tenkým nátěrovým filmem, jsou pro zákazníky německy hovořících zemí především tzv. „latexové barvy“. Jedná se o vysoce pojené disperzní barvy na bázi syntetického akrylátového polymeru, které samozřejmě s latexovými produkty známými u nás z dřívějšíka nemají nic společného. Mají různé stupně lesku od tupého matu až po vysoký lesk a lze je tónovat do široké palety odstínů. Slovo „latexové“ tedy neznamená obsahovou složku výrobků, ale povrchový vzhled a mechanické vlastnosti nátěru, i když slovní spojení „latexová barva“ především u střední a starší generace českých spotřebitelů dodnes nevyvolává příliš kladné odezvy.

Typickým zástupcem druhé „geografické“ produktové skupiny jsou barvy vinylové, které se v průběhu devadesátých let minulého století do České republiky začaly vozit z Británie především pod značkami Dulux a Johnstone's. Základem vinylových nátěrových hmot je pojivo polyvinylacetát (PVAc). Ten poprvé syntetizoval německý chemik Fritz Klatte již v roce 1912. A že se nejednalo o nějakého bezvýznamného vědce svědčí i to, že se ještě více proslavil tím, že v téměř roce syntetizoval vinylchlorid a jeho polymerizací o rok později položil základy pro výrobu technického polyvinylchloridu (PVC), který se stal hnací silou rozvoje „doby plastové“ v první polovině dvacátého století. Je tedy velice s podivem, že objev PVAc se v Německu odrazil téměř a pouze ve výrobě lepidel pro dřevařský a knihařský průmysl a dál již ne. Využití „vinylu“ v barvařském průmyslu se tak přesunulo na britské ostrovy a za oceán do severní Ameriky.

I přes neustálé rozšiřování nabídky výrobků o nové typy se dodnes u nás názorově střetávají dvě skupiny řemeslníků a malospotřebitelů, a to zastánci akrylátových nátěrových hmot a zároveň odpůrci vinylů se sku-

pinou zaměřenou zcela opačně. Kdo z nich tedy má se svými argumenty pravdu a kdo ne?

Tradiční typ říkáme „německých latexových barev“ má dobrou krycí schopnost, ale pomalejší dobu schnutí, akrylátové pojivo je poněkud „tužší“, takže malíři říkají, že jsou „krátké na válečku“ a při aplikaci neředěného materiálu na hladký podklad zanechávají po zaschnutí jemnou strukturu, která není pro každého zákazníka žádoucí a především na velkých plochách (hlavně pak na stropěch) může docházet k lomu světla a optickým nedostatkům. A tak zastánci vinylových barev, kteří musejí pracovat s barvami „latexovými“, tyto materiály řadí vodou více, než je doporučeno v technických listech, aby docílili konzistence, na kterou jsou zvyklí. V případě přílišného naředění pak tyto materiály vykazují zhoršené krycí schopnosti a hlavně u tmavých odstínů je třeba provádět až 3 nátěry.

Jemná povrchová struktura, jak se s oblibou říká „struktura pomerančové kůry“ však vychází z letitého zvyku německých spotřebitelů, protože ti si na zcela hladké stěny příliš nepotrpí a povrchová struktura nátěru je na západ od našich hranic naopak standardní a žádaná. Vzpomeňme třeba na dříve populární tzv. „raufaser“ barvy s dřevitým plnivem různé hrubosti nebo dodnes stále populární barvami přetíratelné tkané skelné tapety používané jak v obytných, tak především v komerčních prostorách kanceláří, hotelů, restaurací aj. objektů. A protože jak přísloví praví, že „zvyk je železná košile“, tak v Německu a Rakousku nikdy nedošlo k většímu rozšíření jiných typů nátěrových hmot, a s vinylovými barvami se v těchto zemích téměř vůbec nesetkáte.

Oproti tomu vinylové barvy na bázi pojiva polyvinylacetátové disperze se jednodušeji aplikují, jsou „měkčí“, tedy se lépe roztírají a zanechávají velmi hladký a snadno opravovatelný film. Díky tomu, že PVAc pojivo rychleji reaguje se vzduchem, zkracuje se doba schnutí a nátěr lze přetírat po výrazně kratší době než u klasických „latexů“, a tím je možné během jednoho dne dostat podklady do finální podoby. Tato důležitá vlastnost tak vyvrací argument odpůrců vinylů, že barvy mají malou krycí schopnost. Pravdou je to samozřejmě jen částečně a je třeba si nejprve uvědomit, na jaký podklad a k jakému účelu je nátěr určený. Pokud budeme chtít přetírat hedvábně lesklý nebo lesklý a zcela nesavý nátěr vinylovou barvou, tak tam opravdu ani 3 nátěry nemusí stačit. Zde budou mít pravdu zastánci disperzních akrylátových nátěrů, že tzv. „latexovými“ barvami lze snadno renovovat jakýko-

liv podklad. Ale když k nátěru bude určena nová omítka, sádkarton nebo starý přídržný nátěr lehce savou disperzní barvou, tam se vinylová barva velice uplatní a svými vlastnostmi předčí „latexové materiály“. Aplikace „latexů“ na jmenované podklady bez předchozí penetrace nevede k optimálnímu výsledku a především nebude možné docílit finálního vzhledu během jednoho dne, protože, aby podkladový (penetrační) nátěr dobře fungoval, měl by schnout alespoň 12 hodin. Pokud se (a je to dnes stále častý nešvar řemeslníků) příprava podkladu odpovídajícím (penetračním) nátěrem neprovede vůbec a na podklad se nanese o trochu více ředěná vrchní akrylátová barva, prodlouží se doba schnutí a v případě brzkého přetření novou vrstvou dojde k opětovnému „naředění“ vrstvy původní a celé souvrství nebude mít dostatečnou krycí schopnost.

Globalizace evropské a světové ekonomiky, kapitálové propojování firem z různých částí světa a různých oborů se nevyhýbá ani průmyslu nátěrových hmot. A tak i konzervativní zvyky výrobců s domovskou adresou ve Spolkové republice Německo musely jít stranou a pro země střední a východní Evropy bylo nutné nabídnout v rámci konkurenčního boje i produkty zcela netypické pro vlastní domácí trh. I když s výraznějším zpožděním, než se kterým se „vinylové velmoci“ přizpůsobily poptávce zákazníků a rozšířily nabídku produktů o akrylátové disperzní barvy.

Jedním z prvních výrobců, který na tuto poptávku zareagoval, byl německý koncern DAW, největší výrobce nátěrových hmot pro stavebnictví v Německu a Rakousku a třetí největší v celoevropském měřítku, zastřešující mnoho významných značek nejen z oboru nátěrových, ale i ostatních stavebních hmot, jako jsou šlechtěné omítky, průmyslové a podlahové nátěry, zateplovací systémy, laky a lazury, materiály pro dekoraci vnitřních stěn, speciální fasádní systémy aj. Pod značkou ALLIGATOR, která byla do této firemní skupiny začleněna již před 15ti lety, se mimo jiné také do České republiky začaly dovážet z aktuálního počtu 6ti různých typů vinylových barev, které koncern vyvinul, 2 nejžádanější provedení, matový VINALLON M a hedvábně matový VINALLON SM (obr. 1).

Čím především se tyto materiály odlišují od klasických akrylátových „latexových“ produktů? Prvním, hojně naneseným nátěrem technikou „dvojnásobného nátěru mokry do mokrého“ (i bez předchozí penetrace) se zajistí dobré překrytí podkladu. V závislosti na teplotě a vlhkosti vzduchu, když je nátěr na omak suchý a „teplý“ jako okolní prostředí, je možné třeba již po dvou hodinách provádět nátěr druhý. V případě druhé vrstvy je pak nátěrový film na podkladu „dlouho otevřený“, je podstatně menší spotřeba materiálu a lze snadno docílit rovnoměrného nátěru s perfektní hladkou optikou. Tato vlastnost je pak velice důležitá u středních a tmavých odstínů, které více pohlcují světlo a jakýko-

liv nedostatek v provádění nátěru by byl u běžných disperzních akrylátových nátěrů vidět ve formě map, napojovacích pruhů a negativního lomu světla na rozdílné struktuře nátěru.

Výroba těchto nátěrových hmot ze zdravotně nezávadných surovin, bez obsahu organických rozpouštědel a změkčovadel je samozřejmostí a tak jako v případě „latexových“ barev je lze použít i do senzitivních prostor, jako jsou dětské pokoje, školy, školky a zdravotnická zařízení. Co do čistitelnosti a dezinfikovatelności jsou s tradičními disperzními akrylátovými materiály srovnatelné, v závislosti na stupni lesku a tím obsah u pojiva se ořezodolnost za mokra podle EN ISO 13300 u obou typů nátěrových hmot pohybuje ve třídách 1 a 2.

Cenově se vinylové barvy od „latexových“ příliš neliší. Co hovoří ve prospěch „vinylů“ je především jejich menší spotřeba a úspora času při provádění nátěrů, takže vinylové barvy jsou ve svém výsledku hospodárnější a tím i v naší uspěchané době, kdy se zvyšují požadavky na zkrácení dodacích lhůt malířských prací, i žádanější.

Nelze tedy jednoznačně říci, která skupina protichůdných zastánců těchto dvou typů barev má jednoznačně pravdu. Oba materiály se mohou ideálně doplňovat, vinylové barvy jsou ideální jak pro řemeslníky, tak pro amatéry a hobby-malíře, kteří nemusejí být tak zruční jako profesionálové a zároveň nemusejí na běžné a normálně savé podklady kupovat žádné speciální penetrace a vystačí si pouze s jednou vrchní barvou.

Co je však důležité, je to, že je třeba před konkrétní volbou materiálu nejprve posoudit, pro jaký účel je daný typ nátěrových hmot nevhodnější a na jaký druh podkladu se budou nanášet. Pak totiž žádný negativní argument nemůže obstát, pouze se bude jednat o možný špatný výsledek po nesprávně zvolené technologii. Sám mohu konstatovat, že po své více jak 25ti leté praxi, kdy jsem se setkával výhradně s disperzními akrylátovými produkty německé a rakouské provenience, je rozšíření zkušenosti o tyto vinylové barvy velice pozitivní a tam, kde by bylo pracné a materiálově a tím i cenově náročné používat „latexové“ barvy, tam je zkrátka „vinyl“ lepší alternativou. A ještě něco navíc. V případě nátěrových hmot pocházejících z výrobních závodů uvedené firemní skupiny se zásadně jedná o původní německou produkci, u které značka „Made in Germany“ nadále zachovává status vysoké kvality pro malířské řemeslo a výrobních receptur nereflektujících na tlak ostatních světových koncernů na snižování materiálových nákladů. ■

Obr. 1